

Опасността от житни мухи никога не намалява

Автор(и): доц. д-р Христина Кръстева, ИПАЗР "Н.Пушкарров", София

Дата: 23.10.2022 Брой: 10/2022

Ларвите на различните видове житни мухи са специализирани да се хранят с нежните и слабо диференцирани тъкани в конуса на нарастване и формирация се клас, с тичинките, плодника и съдържанието на зърната във фенофази наливане и млечна зрелост. Най-опасни за пшеницата са повредите в ранните фази от развитието ѝ. С икономическо значение, най-масови и повсеместно разпространени през есенния вегетационен период са черната пшеничена, хесенската, овесената и ечемичена шведски мухи, а през пролетния - житната тревна муха, черната пролетна пшеничена муха, черната пшеничена и хесенската мухи.

шведска муха

Възрастните от есенните поколения на черната пшеничена, хесенската и шведските мухи прелитат в пшеничените посеви още с поникването им във фенофаза 1-и и начало на 2-и лист. Те имат различна числена динамика в отделните райони в зависимост от климатичните условия, датата на сеитба и поникване на пшеницата, но с най-висока плътност и продължителност на летежа обитават ранните посеви.

ларва на шведска муха

за нормално поникване и развитие на есенните посеви и за по-голямо количество на повредените от ларвите стъбла се създават в години с топла, продължителна и сравнително влажна есен, характеризираща се със средно-дневни температури за периода септември - ноември около и над нормата. По-обилните валежи и по-ниските температури през октомври и ноември влияят отрицателно върху активността на летежа на мухите по време на миграцията им, броя на снесените яйца и количество на повредите.

Най-рано в посевите през есента мигрира черната пшеничена муха. Тя има кратък период на летеж и заселва ранните посеви, поникнали през първото и второто десетдневие на октомври. След този период мухите спират да летят.

Хесенска муха

Хесенската и шведските мухи заселват посевите, поникнали до края на октомври - първите дни на ноември. Летежът им приключва през първаото или второто десетдневие на ноември в зависимост от климатичните условия и срока на сеитба на пшеницата. По-силно нападат по-ранните посеви. Посочените биологични особености обясняват защо посевите, поникнали през последното десетдневие на октомври, не се нападат от есенното поколение на черната пшеничена муха, а тези, поникнали през първата десетдневие на ноември - от есенните поколения на хесенската и шведските мухи.

Възрастните насекоми мигрират полово зрели и след копулация снасят яйцата си по младите растения. Най-рано през есенния вегетационен сезон се излюпват ларвите на черната пшеничена муха - още в края на първото десетдневие на октомври. Развитието им обхваща фенофазите 2-и лист - 1-и брат на пшеницата и завършва през второто десетдневие на ноември. Началото на излюпване на ларвите на ечемичената и овесената шведски мухи е по-късно - през третото десетдневие на октомври, а вредната им дейност - по време на фенофазите 2-и-3-и лист - 1-и-3-и брат на житните растения. Зимуват пупите и напълно изхранените ларви.

Количество на повредените стъбла от есенните поколения на мухите варира в широки граници в зависимост от климатичните условия, района, срока на сеитба и поникване и е най-високо в по-рано засетите (втората половина на септември) и нормално поникнали посеви. През есенния вегетационен период в посевите лети и житната тревна муха. Видът се среща повсеместно и е най-многочисленият в пшеничените посеви през есенния вегетационен период. Възрастните започват да прелитат през първаото и второто десетдневие на октомври, когато растенията са във фенофаза 1-и-2-и лист и се срещат в тях до края на ноември - първото десетдневие на декември в зависимост от климатичните условия. С най-голяма продължителност - от 35 до 60 и повече дни, е летежът на мухите в полетата, засети в края на септември. В полетата, засети през първото и второто десетдневие на октомври, този период продължава от 30 до 45 дни, а в тези със срок на сеитба в края на октомври - от 15 до 25 дни. Посевите, засети през първото и началото на второто десетдневие на ноември, не се нападат от житната тревна муха. Мухите мигрират полово зрели и след копулацията женските снасят яйцата си в почвата близо до основата на растенията, където презимуват и се излюпват рано на следващата пролет в ранните посеви.

Борба

Основно значение за ограничаване на вредата от ларвите на мухите имат **агротехническите мероприятия** и на първо място срокът на сеитба. В райони с висока плътност на посочените основни вредни видове благоприятни срокове на засяване са второто и третото десетдневие на октомври. Втората половина на октомври е благоприятен срок на засяване в години със средно дневни температури над нормата за периода септември – началото на октомври. Добра растителнозащитна практика е **подметка на стърнищата** и **есенна дълбока оран** за намаляване плътността на зимуващите пупи на черната пролетна пшеничена муха, **умереното азотно подхранване** на посевите през пролетта, с което се повишава естествената устойчивост на растенията.

Химическа: Пръскане на посевите срещу възрастните насекоми с Моспилан 20 СП – 15 г/дка; Децис 100 ЕК - 6,3 мл/дка при следния **праг на икономическа вредност:**

- житна тревна муха – 3 бр/кв.м. във фенофаза 3-и лист - братене;
- черна пшеничена муха през есента - 3 бр/кв.м. във фенофаза поникване – начало на братене;
- хесенска муха - 3 бр/кв.м. във фенофаза поникване – начало на братене през есента.